

A ALTERNATIVA: COMPOSTAXE DOMÉSTICA DESCENTRALIZADA

A materia orgánica supón entre o 40-50% do peso dos residuos sólidos urbanos; a xeración ao ano supón varios millóns de toneladas, que, en moitas ocasións, é incinerada ou acumúlanse nos vertedoiros, ocasionando graves efectos ambientais e, ao mesmo tempo, estase a desvaldir un recurso valioso susceptible de ser incorporado ó ciclo do consumo mediante a compostaxe.

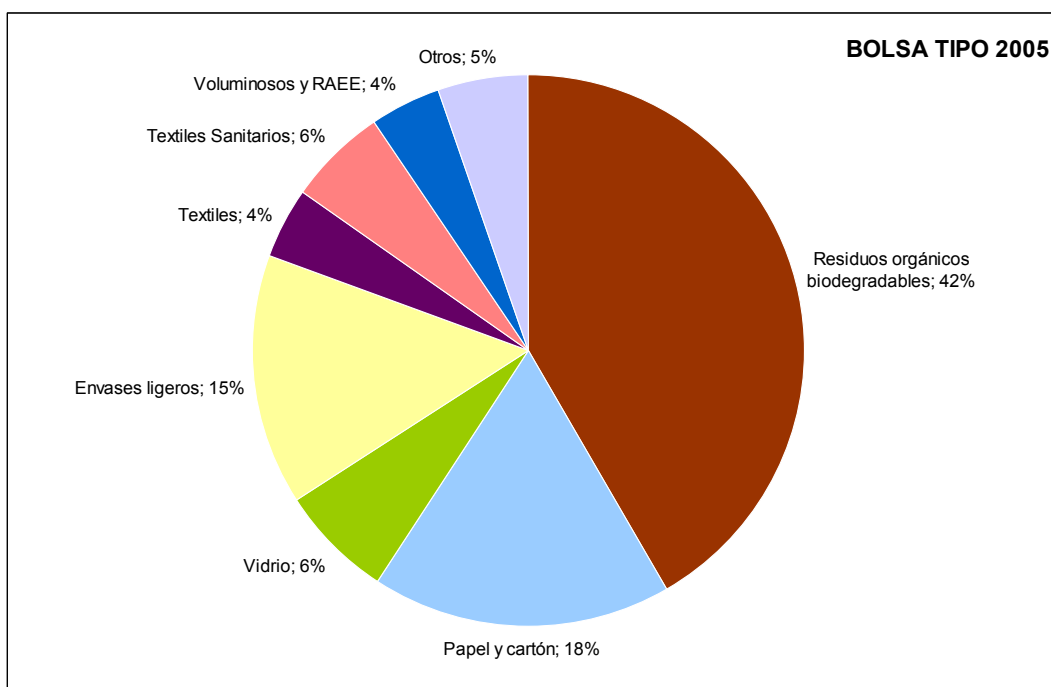
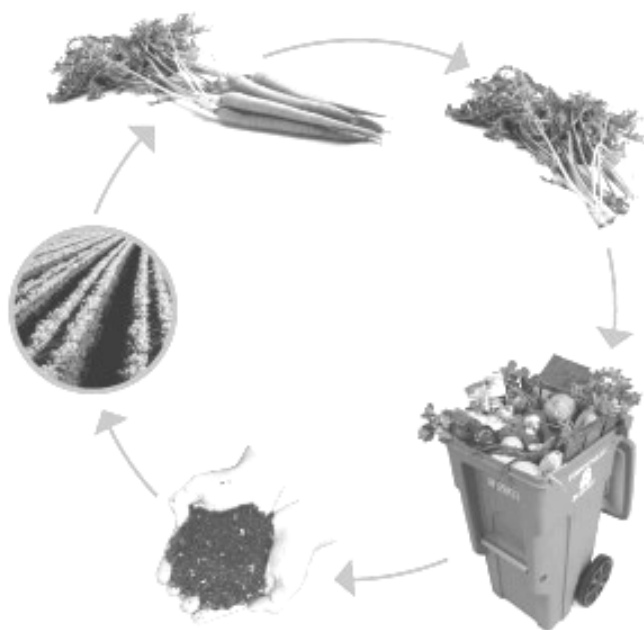

Fig. 1: Composición da bolsa tipo de lixo galega no ano 2005. Fonte, Borrador do PXRUG, CMA, Xunta de Galiza.

A fracción compostable dos residuos é, con frecuencia, unha das máis contaminantes do fluxo de residuos urbanos, e a súa desviación dos vertedoiros e incineradoras pode contribuír significativamente a acadar os obxectivos locais de reciclaxe.

Até o de hoxe, o principal modelo de tratamento en Galiza consideraba a FORM (recollida mesturada con residuos doutro tipo) como un residuo non aproveitábel e destinábao ao secado e a incineración. Este proceso destrutivo ten tamén un efecto colateral sobre os solos galegos: traballos de Barral e outros¹ determinaron que os solos galegos

precisarían que anualmente se incorporase unha cantidade de materia orgánica equivalente ao dobre da produción anual de purín en Galiza para alcanzar o 6% de materia orgánica (límite para a fertilidade dos solos) no ano 2025, polo que a recuperación material efectiva da materia orgánica do lixo é unha obriga para a conservación dun recurso non renovábel como son os solos fértiles.

Partindo da base de que a materia orgánica deberá ser recollida separadamente das outras fraccións para facer posíbel a elaboración dun compost de calidade propomos:

- **Implementar a compostaxe aerobia da FORM:**

A biometanización pode ser unha técnica positiva, xa que é compatíbel coa compostaxe e permite obter da FORM un rendemento material (compost para os solos) e un rendemento enerxético (biogás). Mais aplicación práctica desta técnica non ofrece na actualidade beneficios que compensen o elevado investimento económico que require, en comparación cunha planta de compostaxe convencional.

¹ Barral e outros. 2004. "Usos del compost y papel de la materia orgánica del suelo. La situación gallega." Comunicación presentada nas **Xornadas "A Xestión dos residuos na Galiza e na UE"**. UDC.

O único actor beneficiado por esta tecnoloxía será a empresa encargada da construción desas plantas: son máis caras, cunha tecnoloxía máis complicada e cunha maior posibilidade de erros e incidencias (tal e como aconteceu en Nostián). Aliás, ao ser plantas xestionadas segundo a lóxica do beneficio económico, a produción de biogás prima en moitos casos sobre a produción de compost de calidade. Por exemplo: as plantas de biogás de áreas de Catalunya están a dirixirse cara a produción de combustíbel para incineradoras, tal como acontece hoxe con Nostián. **Esiximos** portanto, **que a materia orgánica sexa tratada en plantas de compostaxe convencional** (modelo Barbanza) máis baratas que as de biometanización, e que os recursos económicos que se aforren se adiquen a **mellorar a recollida selectiva para reducir os impropios** que contaminan a fracción orgánica e deterioran a calidade do compost.

- **Despregar as potencialidades da compostaxe domiciliaria:**

Consideramos que, a compostaxe realizada a nivel domiciliario é un complemento á compostaxe realizada en plantas, xa que, na marxe dos baixos custos de instalación e mantemento e ao aforro de enerxía, permite que sexan os propios cidadáns quen pechen o ciclo da reciclaxe dos residuos ao tempo que resulta un instrumento de gran valor para a concienciación e a educación ambiental.

Segundo as nosas estimacións, a Compostaxe doméstica descentralizada, actualmente está sendo dedesenvolvida en numerosos concellos galegos con

resultados moi positivos², así mesmo nalgúns deles, o aforro municipal derivado da autoxestión dos residuos a través da compostaxe doméstica, está repercutindo positivamente nas melloras ambientais do Municipio, e noutros o propio Municipio³ aplica , bonificacións fiscais a todos aqueles veciños que composten os seus residuos orgánicos, evitando que sexa o Concello o encargado da súa posterior xestión.

Por tanto, segundo os nosos cálculos cálculos, baseados nos resultados dos proxectos desenvolvidos ata o momento, **a compostaxe doméstica descentralizada, poderíase aplicar a aproximadamente 300.000 familias galegas** (aprox. un 30% da nosa poboación) tanto en concellos rurais como áreas de poboamento disperso en concellos máis urbanos. Pero é preciso destacar que, para que esta iniciativa tan positiva sexa realidade, é imprescindible que as mesmas se fornezan do persoal axeitado e suficiente para garantir a súa correcta implantación e un seguemento adecuado.

² Mostras de compost de orixe domiciliaria (proxectos de Amigos da Terra e ADEGA en distintos concellos galegos) foron analizadas para o contido en varios metais pesados, confirmándose que cumprían cos estándares de compost da clase A (RD 824/2005), polo que podería ser empregado en agricultura ecolóxica.

³ Experiencia do Municipio Ourense de Piñor.

A NOSA PROPOSTA: UN NOVO MODELO TERRITORIAL DE XESTIÓN

O artigo 17-c da Lei 10/2008 de Residuos de Galiza marca que todo Plan de Xestión de Residuos debe cumprir o obxectivo de *“determinación e distribución no territorio do conxunto de instalacións de xestión necesarias para garantir os principios de autosuficiencia e proximidade na xestión dos residuos...”*.

Porén, e tal como expresamos no comezo deste documento, partimos dunha situación actual na que a maioría do lixo galego viaxa longas distancias polo noso territorio para rematar incinerado ou (na súa maior parte) depositado nun macro vertedoiro no concello de Cerceda.

É entón obrigado (por imperativo legal) avanzarmos cara unha xestión descentralizada dos residuos:

- Que estea adaptada á nosa organización territorial
- Que minimize o gasto enerxético e as emisións contaminantes asociadas ao transporte
- Que sexa flexible e viable
- Que sexa xusta socialmente.

Este modelo verdadeiramente descentralizado contaría coas seguintes infraestruturas en cada área de xestión: **unha planta de compostaxe, unha liña de triaxe para outras fraccións aproveitábeis e un vertedoiro controlado (de acordo coa normativa UE) para os rexeites en cada unidade de xestión** (nas áreas de autocompostaxe non se construírían plantas de compostaxe).

Esta descentralización cumpliría os seguintes requisitos:

- Está constituída por unidades de xestión de pequeno tamaño achegadas ao modelo de bisbarras, de xeito que as infraestruturas poderán adaptarse ás diferentes tipoloxías de concellos de cada área de Galiza.
- Reduce ao mínimo o gasto enerxético e económico asociado ao transporte de lixo.
- Unha rede de case 40 plantas de compostaxe permitirá que no caso de avaría o malfunción dalgunha das plantas o fluxo de residuos poida ser desviado a plantas veciñas, no entanto non se arranxe o problema.
- A compostaxe da materia orgánica é o sistema máis fiable de xestión dos RSU en Galiza, tal e como confirman os datos da Administración.
- É viable economicamente: comparadas coas incineradoras ou as plantas de biometanización, as plantas de compostaxe convencional e de dimensións reducidas son as instalacións de menor custo de construción e de funcionamento.
- Fomentárase a creación de emprego en cada unha das áreas (asociada á xestión e funcionamento desas plantas).
- É un modelo xusto socialmente, ao ter que asumir cada bisbarra a xestión dos residuos que esa bisbarra xera. Deste xeito rompemos a dinámica na que os impactos ambientais da actividade económica son “externalizados”, tal como ocorre, por exemplo, no caso das cidades de Compostela, Ourense ou Vigo; polos económicos e políticos do país que se desentenden do seu lixo enviándoo diariamente a un concello maiormente rural como Cerceda.

A nosa esixencia de descentralización segue o modelo de países como **Austria**, onde, para pouco máis de 8 millóns de habitantes, dispoñen de **case 500 plantas de compostaxe**, cunha capacidade media de tratamento de case 6.000 toneladas de materia orgánica por planta e ano.